

ekspertyzy

18
2024

Czy młodzi dorośli oszczędzają na emeryturę?

Ilu młodych dorosłych nie oszczędza na emeryturę?

Jaką popularnością cieszą się instrumenty emerytalne?

Co powstrzymuje młodych dorosłych przed oszczędzaniem?

Co skłania młodych dorosłych do zabezpieczania się finansowo na czas emerytury?

Jak instrumenty emerytalne postrzegają młodzi dorośli?

Co młodzi dorośli myślą o efektywności instrumentów emerytalnych?

ekspert@zo

Główne fakty:

31% młodych dorosłych świadomie oszczędza na emeryturę.

18% młodych dorosłych nie oszczędza i nie planuje w przyszłości oszczędzać na emeryturę.

PPK jest dwa razy częściej wybieranym instrumentem emerytalnym niż IKE, IKZE, OFE.

Młodych dorosłych przed odkładaniem środków w instrumentach emerytalnych powstrzymuje brak poczucia bezpieczeństwa i stabilności w kontekście tych instrumentów, niezrozumienie mechanizmów ich działania i poczucie, że mają jeszcze czas na podejmowanie takich decyzji.

Młodych dorosłych do inwestowania w emerytalne instrumenty najczęściej skłania poczucie, że trzeba zabezpieczać się na emeryturę na wszelkie możliwe sposoby, postrzegana opłacalność instrumentów oraz opinie znajomych i ekspertów.

Ponad połowa młodych dorosłych uważa, że instrumenty emerytalne są skomplikowane, a mechanizmy ich działania są niejasne, a 47% nie wie w jaki sposób działają.

Tylko 29% młodych dorosłych uważa, że dostępne dziś emerytalne produkty finansowe pozwalają realnie zabezpieczyć się na emeryturę.

Świadomość finansowa młodego pokolenia, postawy i przekonania wobec emerytury i oszczędzania na ten okres w życiu

Czy młodzi dorośli oszczędzają na emeryturę?

Spytaliśmy 1007 młodych dorosłych w wieku 18-30 lat czy oszczędzają na emeryturę. Okazuje się, że co trzeci badany odkłada środki na ten cel (**WYKRES 1**). Uzyskany wynik jest o 3% wyższy niż analogiczny z 2023 r. Z pewnością do uzyskania takiego wyniku na przestrzeni ostatnich lat przyczyniło się powstanie PPK, które dla wielu młodych dorosłych stało się pierwszym wykorzystywanym instrumentem długoterminowego oszczędzania. Co dziesiąty młody dorosły nie wie, czy oszczędza na emeryturę. Pewnie w tej grupie są osoby, które oszczędzają, będąc właśnie uczestnikami PPK, choć zupełnie nieświadomie.

Co jednak z tymi, którzy dziś nie oszczędzają? Może mają plany zacząć oszczędzać za chwilę? Młodzi dorośli wskazują 36 lat, jako przeciętny wiek, w którym należy zacząć oszczędzać na emeryturę (to 2 lata później niż wynikało z deklaracji w 2023 r.). Oznaczałoby to, że jeśli podążać za tą sugestią, uczestnicy badania mają na rozpoczęcie oszczędzania jeszcze chwilę.

Okazuje się jednak, że wśród dziś spośród nieoszczędzających wcale nie wszyscy zamierzają odkładać na emeryturę w przyszłości. Plany lub gotowość do odkładania środków na ten cel w przyszłości ma 73% nieoszczędzających (lub niewiedzących czy dziś oszczędzają), pozostali nigdy nie zamierzają tego robić. Przeciętnie zamierzają zacząć oszczędzać w wieku 37 lat (czyli rok później niż deklarowali, że powinno się zacząć to robić). Warto zauważyć, że odsetek deklarujących, że już dziś oszczędzają lub zamierzają oszczędzać w przyszłości jest o 4% wyższy niż w 2023 r.

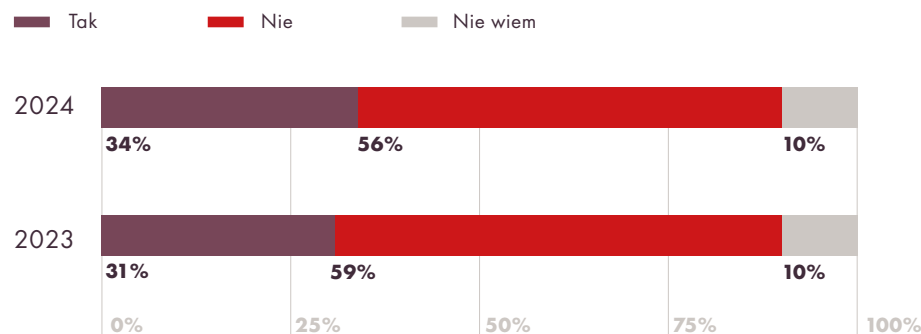
W jaki sposób młodzi ludzie zabezpieczają swoją finansową przyszłość?

Instrumentem finansowym długoterminowego oszczędzania cieszącym się największą popularnością wśród młodych dorosłych są PPK, w których udział deklaruje co piąty badany.

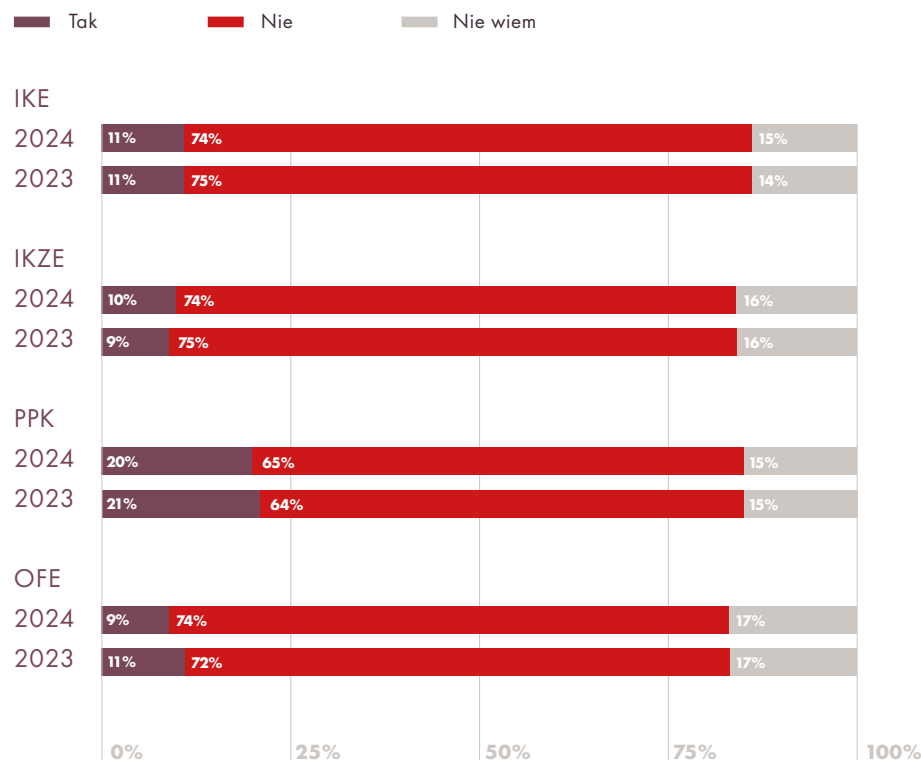
WYKRES 1

Oszczędzanie na emeryturę.

WYKRES 2

Gdzie młodzi dorośli odkładają swoje środki finansowe na emeryturę?

Pozostałe instrumenty cieszą się o połowę mniejszym zainteresowaniem, na poziomie 9-11%, co dotyczy OFE, IKE i IKZE (**WYKRES 2**). Wynik ten nie zaskakuje, bowiem świadomość PPK jest znacznie wyższa niż innych instrumentów oraz przystąpienie do PPK jest automatyczne, a wyjście z niego wolicjonalne, podczas gdy w przypadku pozostałych instrumentów, przystąpienie do nich wymaga celowego działania.

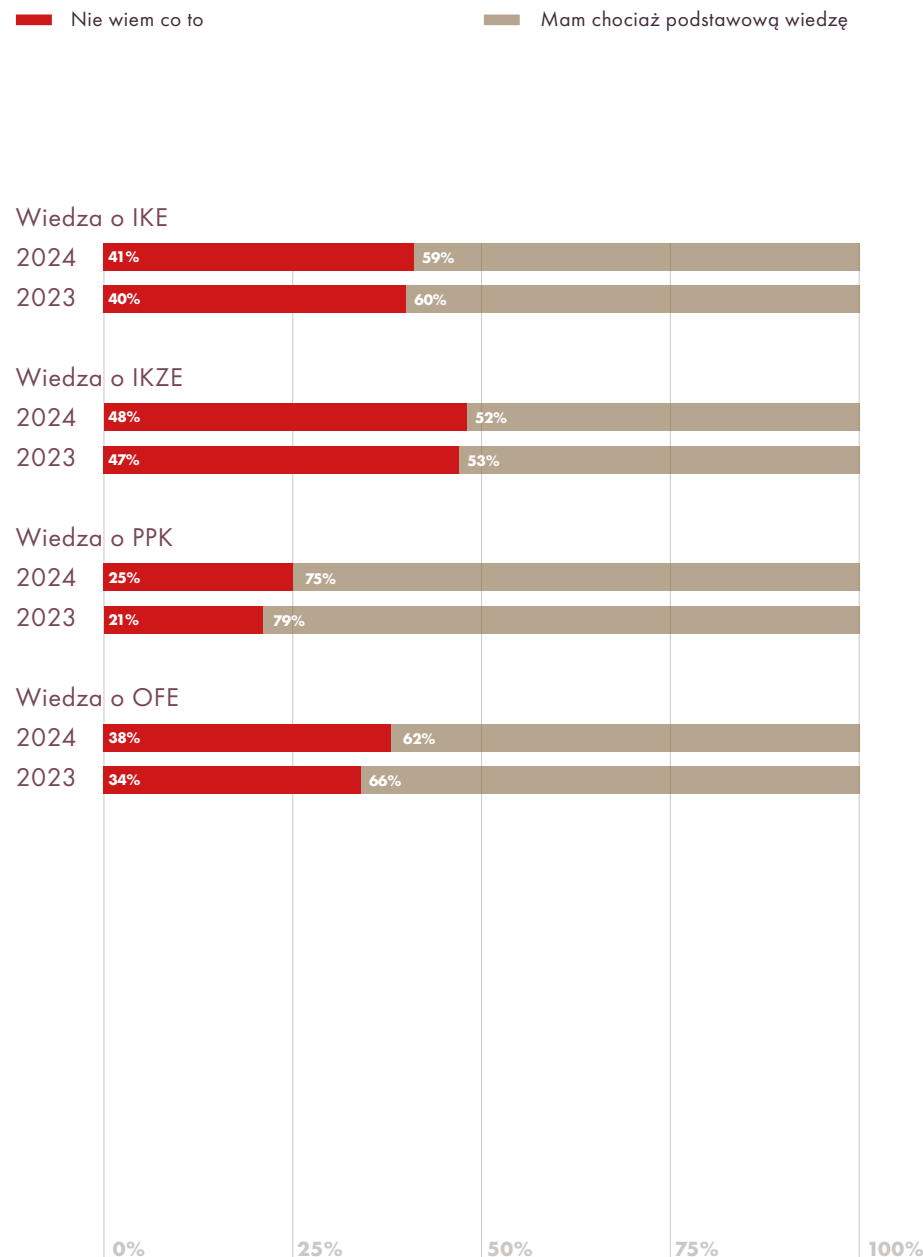
Co ciekawe w przypadku każdego z instrumentów po 15-17% badanych nie wie, czy odkłada w nim swoje środki na emeryturę, czy też nie. Najprawdopodobniej w dużej mierze wynika to z braku wiedzy dotyczącej tego, czym są poszczególne instrumenty i w jaki sposób należało się do nich „zapisać”. W przypadku PPK, co czwarty badany nie wie czym one są, w przypadku OFE brak wiedzy deklaruje 38% badanych, w przypadku IKE 41% badanych, a w przypadku IKZE, aż 48% badanych (**WYKRES 3**). Więcej informacji o wiedzy młodych dorosłych na temat instrumentów długoterminowego oszczędzania można znaleźć w pierwszej części raportu z opisywanego badania.

Co powstrzymuje młodych dorosłych przed inwestowaniem w PPK, IKE i IKZE?

Dlaczego jednak ci, którzy deklarują, że znają poszczególne instrumenty długoterminowego oszczędzania, nie zawsze decydują się z nich skorzystać? W przypadku PPK najczęściej wskazywane powody to poczucie, że jest na to jeszcze za wcześnie, co deklaruje 16% badanych (o 5% mniej niż rok

WYKRES 3

Subiektywna ocena wiedzy na temat instrumentów długoterminowego oszczędzania.

wcześniej) i brak zaufania do polityków, przekładający się na obawę utraty zgromadzonych pieniędzy w PPK na skutek zmian przepisów (15%, **WYKRES 4**).

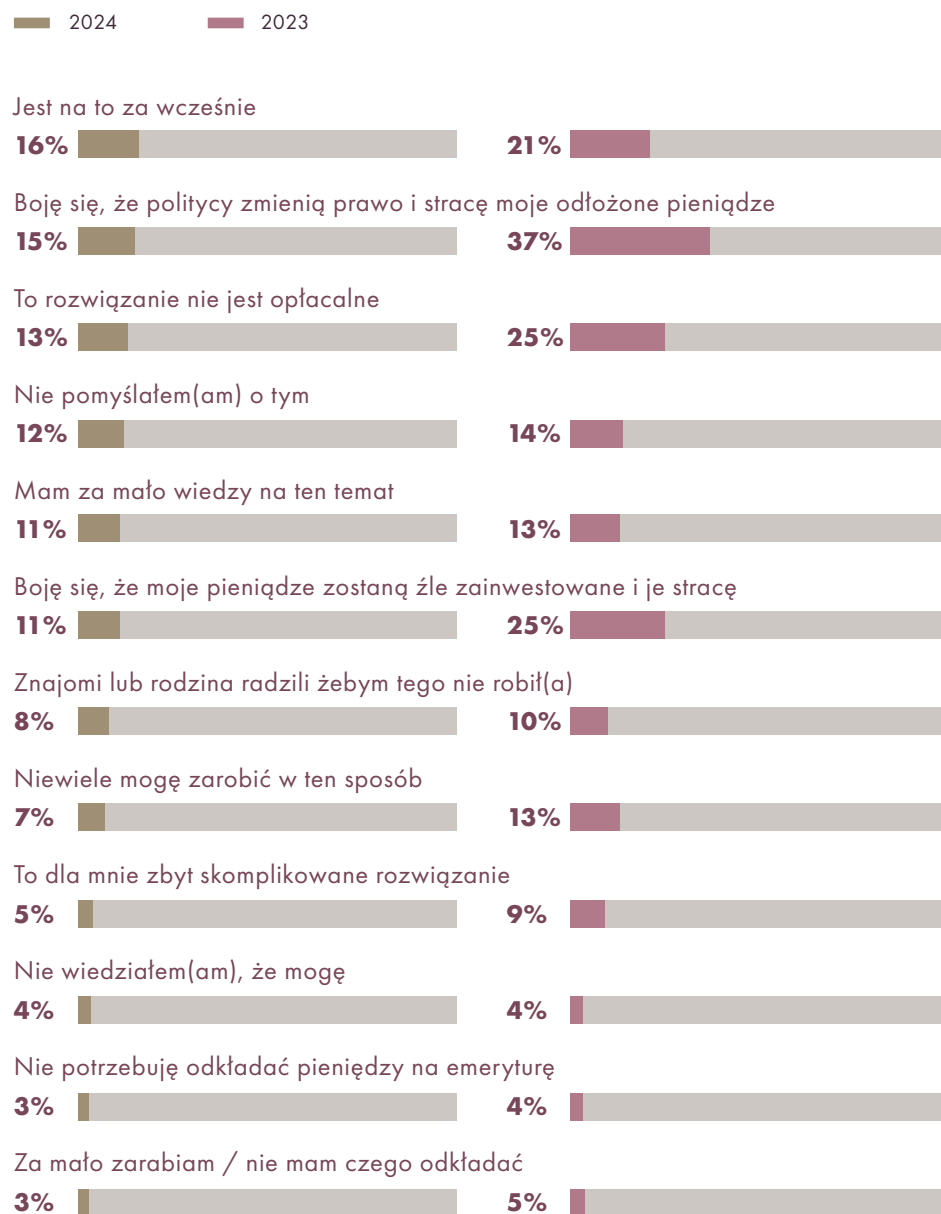
Co ciekawe, w stosunku do wyników z 2023 r., obawy związane z brakiem zaufania do polityków dotyczą dziś o 22% mniej młodych dorosłych, co przypuszczalnie jest podyktowane zmianami politycznymi w kraju. 13% młodych dorosłych nie inwestuje w PPK uznając, że to rozwiązanie jest nieopłacalne, a 11% obawia się, że ich pieniądze zostaną źle zainwestowane. Obie statystyki są o kilkanaście procent niższe niż w 2023 r.

Ponadto, 11% badanych wskazuje brak wystarczającej wiedzy jako czynnik blokujący ich przed odkładaniem środków w PPK, a 5% uznaje, że jest to dla nich zbyt skomplikowane rozwiązanie. Warto zwrócić uwagę na jeszcze jeden wynik, otóż 8% młodych dorosłych nie inwestuje w PPK, bo tak poradzili im znajomi, co pokazuje na znaczenie ambasadorów podobnych do decydentów w kształtowaniu ich decyzji.

W kontekście nieinwestowania w IKE i IKZE, podobnie jak w przypadku PPK, najczęściej młodzi dorośli tłumaczą swoją decyzję tym, że na takie inwestycje jest dla nich jeszcze za wcześnie (**WYKRES 5**). Jednakże w przypadku IKE i IKZE silniej niż w przypadku PPK wybrzmiewa kwestia braku wiedzy. Co piąty badany mówi wprost, że brakuje mu wiedzy w tym obszarze i dlatego nie korzysta z IKE i IKZE, co piąty mówi również, że o tym nie pomyślał, co także może stanowić

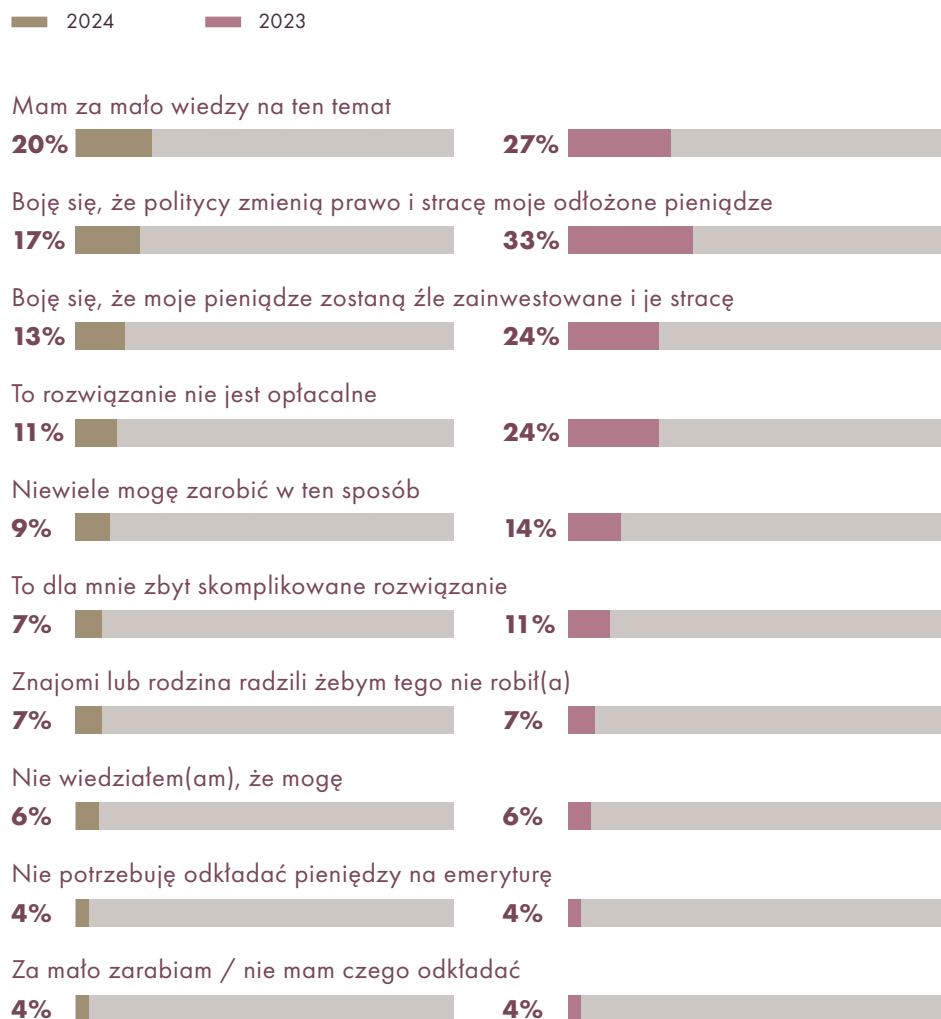
WYKRES 4

Powody nieinwestowania w PPK.

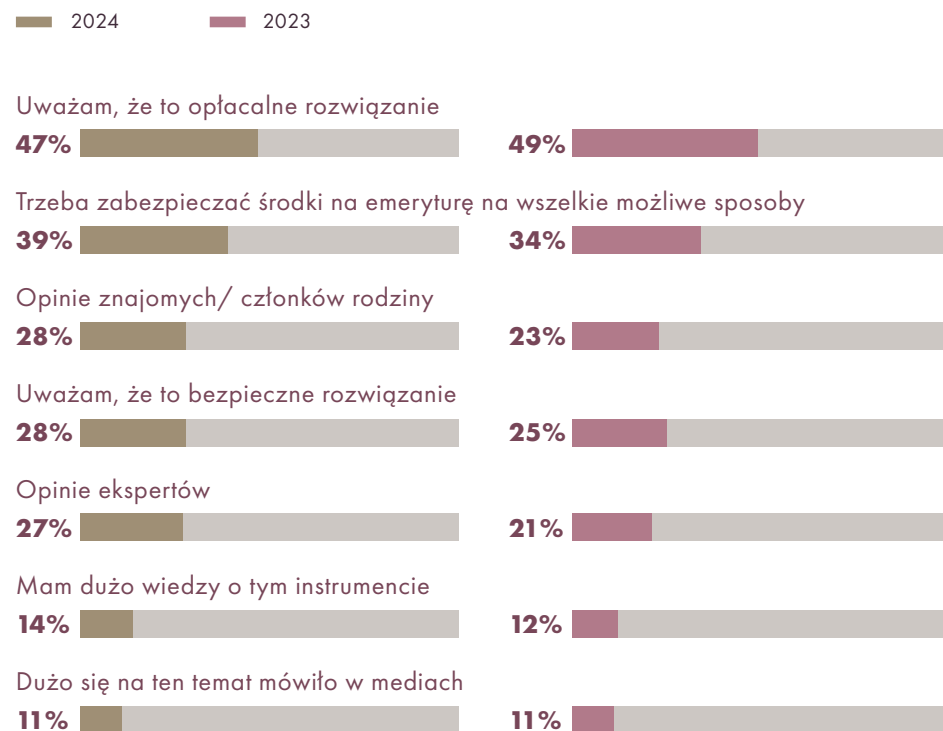
WYKRES 5

Powody nieinwestowania w IKE/IKZE.

WYKRES 6

Powody inwestowania w PPK.

odzwierciedlenie braku świadomości istnienia lub braku zrozumienia takich instrumentów finansowych.

Podobnie jak w przypadku PPK, 17% badanych wskazuje jako przyczynę nieinwestowania brak zaufania do polityków (16% mniej niż w 2023 r.). Nieopłacalność tych rozwiązań i obawę przed złym zainwestowaniem ulokowanych środków wskazuje 11-13% badanych (podobnie jak w przypadku PPK), o ponad 10% mniej niż w 2023 r.

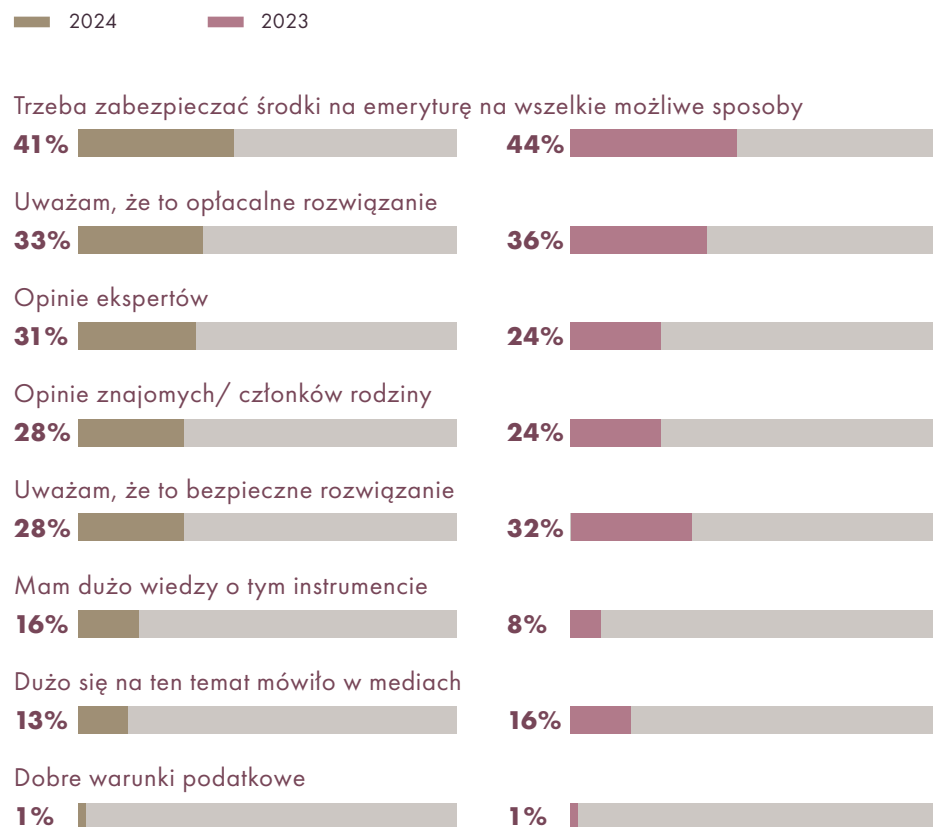
Co skłania młodych ludzi do inwestowania w IKE/IKZE i PPK?

Najczęstszym powodem odkładania środków w PPK jest przekonanie, że jest to opłacalne rozwiązanie, co wskazuje niemal połowa badanych (2% mniej niż w 2023 r., **WYKRES 6**). 39% młodych dorosłych deklaruje natomiast, że wybrało PPK ponieważ należy zabezpieczać swoją finansową przyszłość na emeryturze na wszelkie sposoby (5% więcej niż w 2023 r.).

28% badanych zainwestowało w PPK za namową rodziny i znajomych, a 27% pod wpływem opinii ekspertów. Zatem opinie ekspertów są bardzo istotne w kontekście decyzji o wejściu w PPK, ale nie były istotne w kontekście zniechęcania do niego. To ważne, bo definicja eksperta jest bardzo subiektywna i nie zawsze ktoś, komu przypisano miano eksperta nim faktycznie jest i nierzadko nieuzasadnione negatywne opinie ekspertów mogą

WYKRES 7

Powody inwestowania w IKE/IKZE.

zniechęcać do udziału w PPK, co jednak najwyraźniej w niewielkim stopniu przekłada się na decyzje młodych dorosłych.

28% młodych dorosłych zainwestowało w PPK, bo uznaje je za bezpieczne rozwiązanie. Warto zauważyć, że poczucie posiadania rozległej wiedzy na temat tego rozwiązania było podstawą decyzji tylko dla 14% badanych inwestujących w PPK.

W przypadku inwestycji w IKE i IKZE, najczęstszym czynnikiem determinującym pozytywną decyzję jest generalne przekonanie o tym, że trzeba zabezpieczać finansową przyszłość na emeryturze na wszystkie możliwe sposoby, co deklaruje 41% badanych (3% mniej niż w 2023 r., **WYKRES 7**). A zatem czynnik nieodnoszący się bezpośrednio do konkretnego produktu finansowego tylko do generalnych przekonań.

33% postrzega IKE i IKZE jako opłacalne rozwiązania, a 28% wskazuje, że do inwestowania skłoniło ich to, że IKE i IKZE jawią się jako bezpieczne rozwiązania. 28% badanych podążyło za opiniami znajomych i rodziny, 31% za opiniami ekspertów, a 13% za medialnym przekazem.

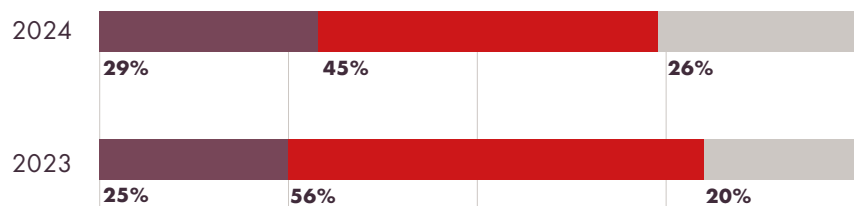
Równolegle, 16% badanych wskazuje poczucie rozległej wiedzy w tym temacie, jako czynnik wyjaśniający decyzję o inwestowaniu w IKE/IKZE. Wskaźniki determinant inwestowania w IKE i IKZE są bardzo zbliżone do tych,

WYKRES 8

Czy dostępne produkty emerytalne pozwalają realnie zabezpieczyć się finansowo na emeryturę?

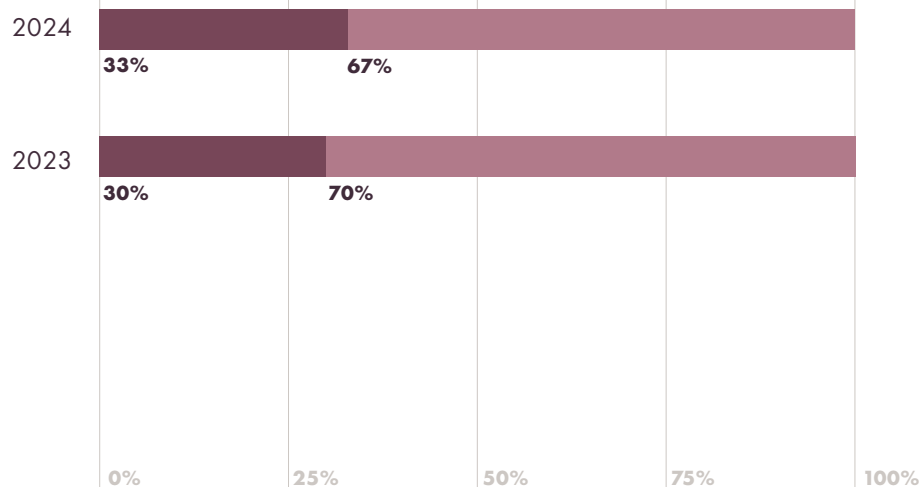
■ Pozwalają realnie zabezpieczyć się na emeryturę
■ Nie pozwalają realnie zabezpieczyć się na emeryturę
■ Nie mam zdania

WYKRES 9

Oczekiwany nadrzędny cel emerytalnych instrumentów finansowych.

■ Emerytalne instrumenty finansowe powinny przede wszystkim dawać szansę dużych zysków, nawet przy ryzyku straty części kapitału
■ Emerytalne instrumenty finansowe powinny przede wszystkim chronić kapitał, przy niewielkich zyskach

uzyskanych dla PPK. Z jedną różnicą – to PPK istotnie częściej było wybierane ze względu na subiektywnie ocenianą opłacalność (różnica wynosi 14%).

W porównaniu z wynikami w 2023 r. młodzi dorośli istotnie częściej inwestowali w IKE i IKZE ze względu na poziom swojej wiedzy w tym zakresie (różnica 8%) i ze względu na opinie ekspertów (różnica 7%).

Jak młodzi Polacy postrzegają dostępne emerytalne produkty finansowe?

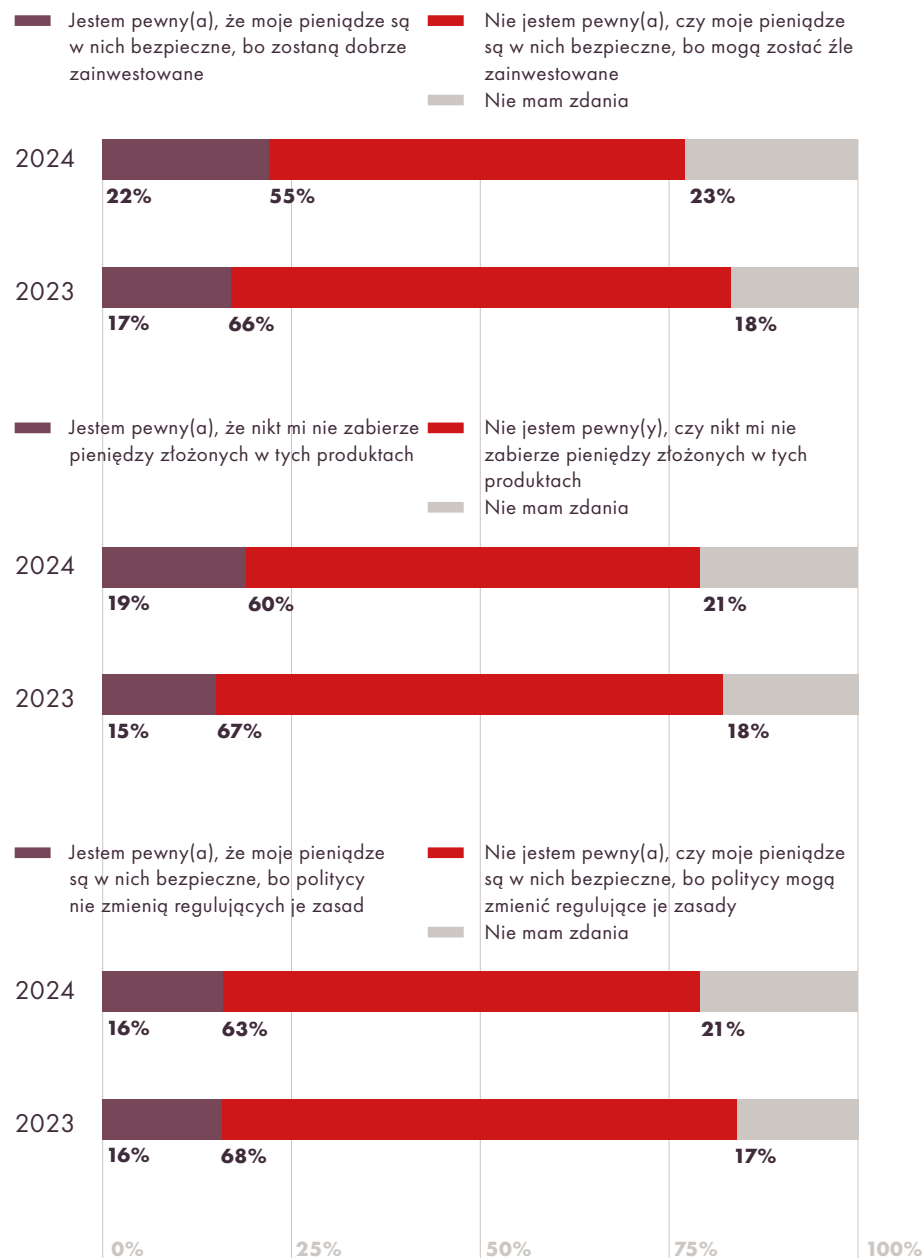
Tylko 29% młodych dorosłych uważa, że dostępne dziś emerytalne produkty finansowe pozwalają realnie zabezpieczyć się na emeryturę (**WYKRES 8**). To o 4% więcej niż w 2023 r., ale wciąż niewiele. Warto zauważyć, że nierzadko opinia ta budowana jest wyłącznie na przekonaniach, a nie na obiektywnych wskaźnikach, bowiem młodzi dorośli często nie rozumieją instrumentów finansowych lub nie wiedzą o istnieniu niektórych spośród nich.

Tym niemniej, mimo braku świadomości wszystkich instrumentów finansowych, 45% młodych dorosłych z przekonaniem deklaruje, że nie da się za ich pomocą zabezpieczyć się na emeryturę, a znacznie mniej, bo 26%, wskazuje brak zdania w tym temacie.

Zdaniem większości młodych dorosłych emerytalne instrumenty finansowe powinny przede wszystkim chronić kapitał, nawet jeśli to miałyby się wiązać tylko

WYKRES 10

Postrzegane bezpieczeństwo pieniędzy w emerytalnych instrumentach finansowych.

z niewielkimi zyskami, co wskazuje 67% badanych (o 3% mniej niż w 2023 r., **WYKRES 9**). Równolegle jednak, co trzeci młody dorosły uważa, że ich rola jest zgoła odmienna i że emerytalne instrumenty finansowe powinny przede wszystkim dawać szansę dużych zysków, nawet jeśli wiązałoby się to z ryzykiem straty kapitału.

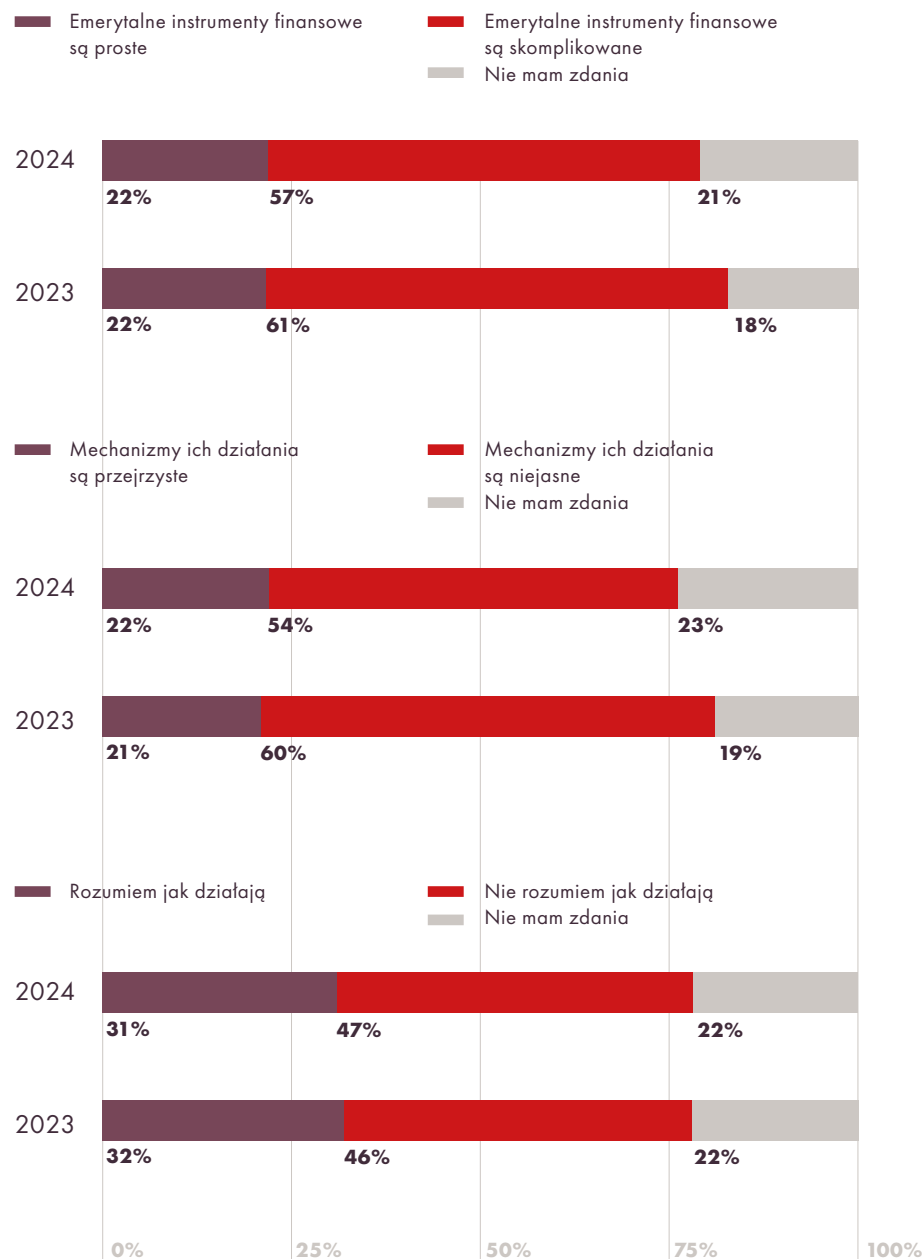
Ważnym czynnikiem determinującym decyzje o ulokowaniu środków w emerytalnych instrumentach finansowych jest przekonanie o tym, że złożone tam pieniądze są bezpieczne. Niestety większość młodych dorosłych nie ma takiego poczucia. 22% spodziewa się, że będą one dobrze zainwestowane, podczas gdy przeciwnego zdania jest 55% badanych (**WYKRES 10**). Choć warto zauważyć, że pozytywny wskaźnik jest o 5% wyższy niż w 2023 r.

Jeszcze niższe pozytywne wskaźniki otrzymaliśmy dla poczucia bezpieczeństwa wynikającego ze stałości regulacji prawnych. Tylko 19% jest pewne, że nikt im nie zabierze zgromadzonych środków, a 16% zakłada, że nie zmienią się regulacje prawne w tym zakresie. Równocześnie odpowiednio 60% i 63% badanych jest przeciwnego zdania. To ważny wynik pokazujący konieczność zadbania o poczucie bezpieczeństwa i stabilności młodych dorosłych w odniesieniu do emerytalnych instrumentów finansowych, szczególnie, że wyniki te nie odbiegają istotnie od uzyskanych w 2023 r.

Jak wspomiano wcześniej, poziom wiedzy młodych

WYKRES 11

Postrzegany poziom skomplikowania i przejrzystości emerytalnych instrumentów finansowych.

dorośli na temat instrumentów emerytalnych nie jest wysoki, badania pokazują również, że młodzi dorośli w większości niechętnie pogłębiają wiedzę na ten temat. Wydaje się więc, że dla zachęcenia młodych ludzi do inwestowania w PPK, IKE i IKZE, konieczne jest przedstawianie tych instrumentów w prosty, jasny sposób.

Tymczasem 57% badanych uważa, że instrumenty emerytalne są skomplikowane, 54% uważa, że mechanizmy ich działania są niejasne, a 47% nie wie w jaki sposób działają (**WYKRES 11**). Do tego należy uwzględnić także około 20% osób, które wskazują brak zdania w każdym z wymienionych trzech kryteriów oceny.

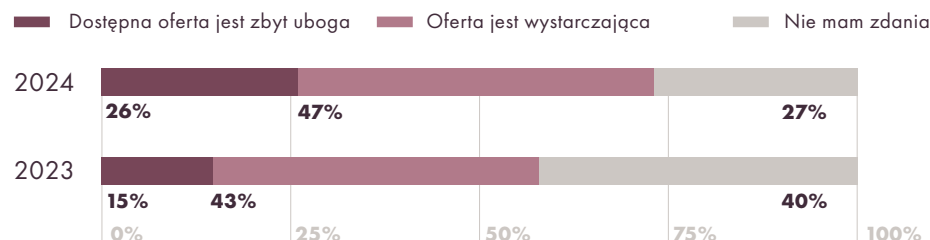
Abstrahując od rozumienia poszczególnych instrumentów, 47% młodych dorosłych uważa, że dostępna obecnie oferta emerytalnych instrumentów finansowych jest wystarczająca (4% więcej niż w 2023 r., **WYKRES 12**), a 26% życzyłoby sobie jej poszerzenia.

Czego potrzebują młodzi dorośli, by zacząć korzystać z PPK, IKE i IKZE?

Żeby młodzi dorośli pozostali lub wrócili do PPK, potrzebują przede wszystkim poczucia bezpieczeństwa w kontekście tego instrumentu finansowego (**WYKRES 13**). Wyraża się to oczekiwaniem zagwarantowania im, że złożone w PPK pieniądze będą bezpieczne (28%), że nikt im ich nigdy nie zabierze (26%) i większego zaufania do polityków/rządzących w kontekście niezmienniania obowiązujących zasad (18%).

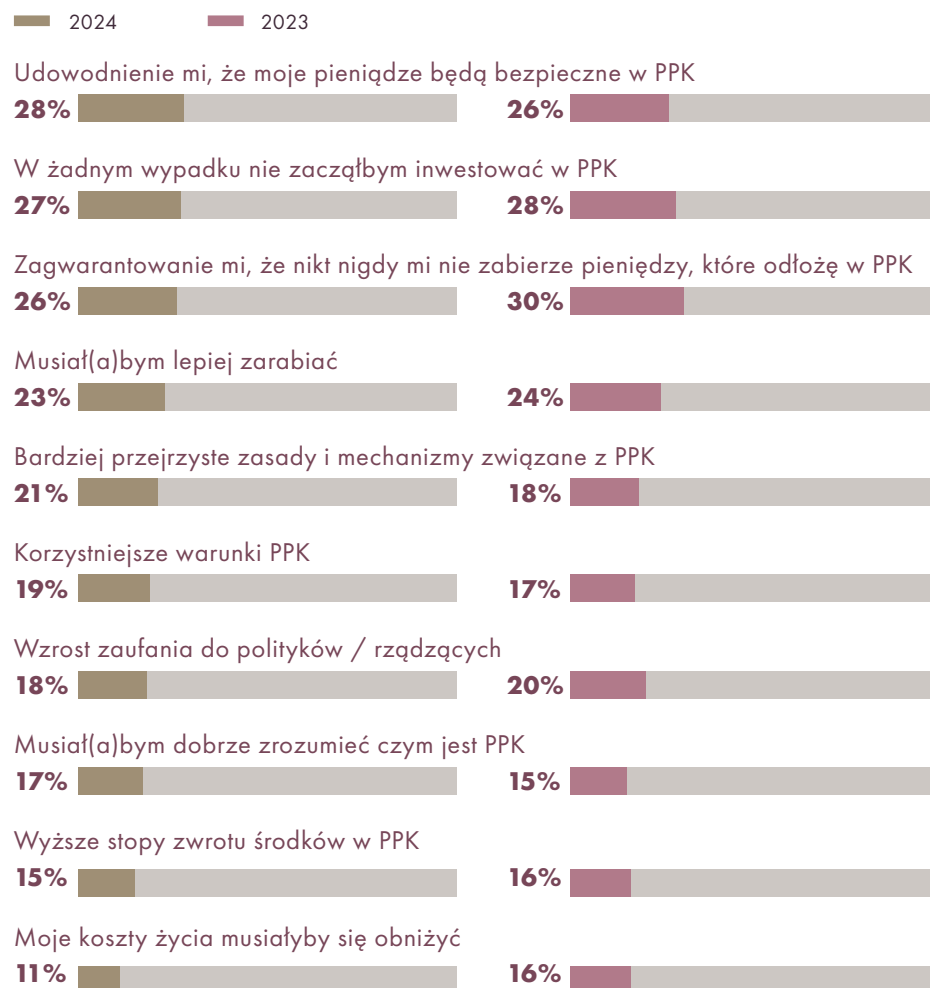
WYKRES 12

Zakres dostępnej oferty emerytalnych instrumentów finansowych.

WYKRES 13

Co musiałyby się wydarzyć, żeby młodzi ludzie zostali lub wrócili do PPK?

Lepsze zrozumienie zasad działania PPK skłoniłoby do pozostania w nim/powrotu do niego 17% młodych dorosłych, a bardziej przejrzyste zasady jego działania byłyby istotne w tym kontekście dla 21% badanych.

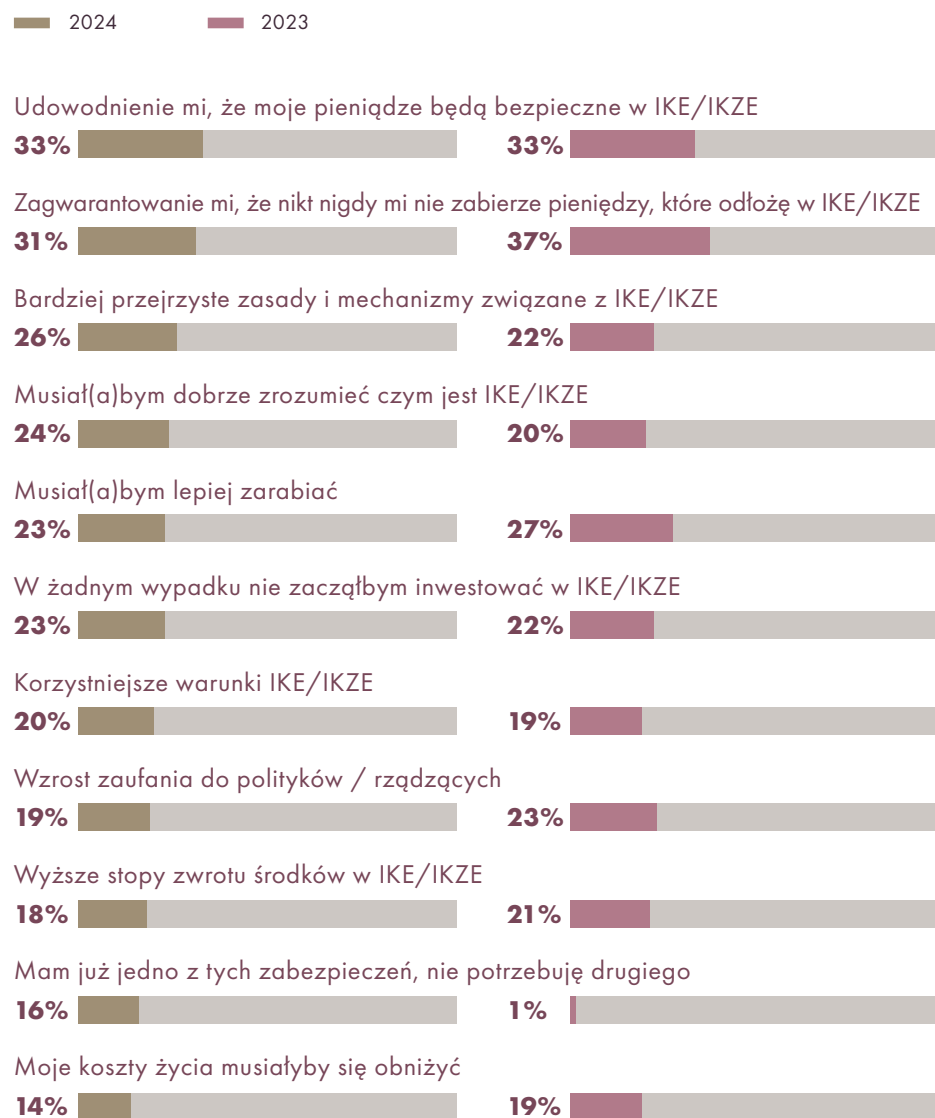
Poprawa sytuacji finansowej byłaby kluczowym czynnikiem dla co czwartego młodego dorosłego. W porównaniu z wynikami z 2023 r. czynniki odnoszące się do poczucia bezpieczeństwa nieznacznie wzrosły (za wyjątkiem zaufania do polityków), zaś pozostałe nieznacznie spadły. Warto zauważyć, że 27% młodych dorosłych deklaruje, że niezależnie od jakichkolwiek zmian, nie zaczęliby inwestować w PPK.

Młodzi dorośli deklarują, że żeby rozważyć lokowanie swoich środków w IKE/IKZE, podobnie jak w kontekście inwestowania w PPK, przede wszystkim musieliby mieć większe poczucie bezpieczeństwa związane z tymi instrumentami finansowymi. Wskaźniki uzyskane dla IKE i IKZE są nawet nieco wyższe niż w przypadku PPK i dotyczą mniej więcej 1/3 badanych.

Czynniki odnoszące się do lepszego zrozumienia tych instrumentów finansowych są wskazywane przez co czwartego badanego (nieco częściej niż w przypadku PPK). Poprawa własnej sytuacji finansowej byłaby kluczowa dla 23% badanych (**WYKRES 14**). Jednocześnie 23% młodych dorosłych wyklucza możliwość inwestowania w IKE i IKZE niezależnie od jakichkolwiek zmian.

WYKRES 14

Co musiałyby się wydarzyć, żeby młodzi ludzie inwestowali w IKE/IKZE?

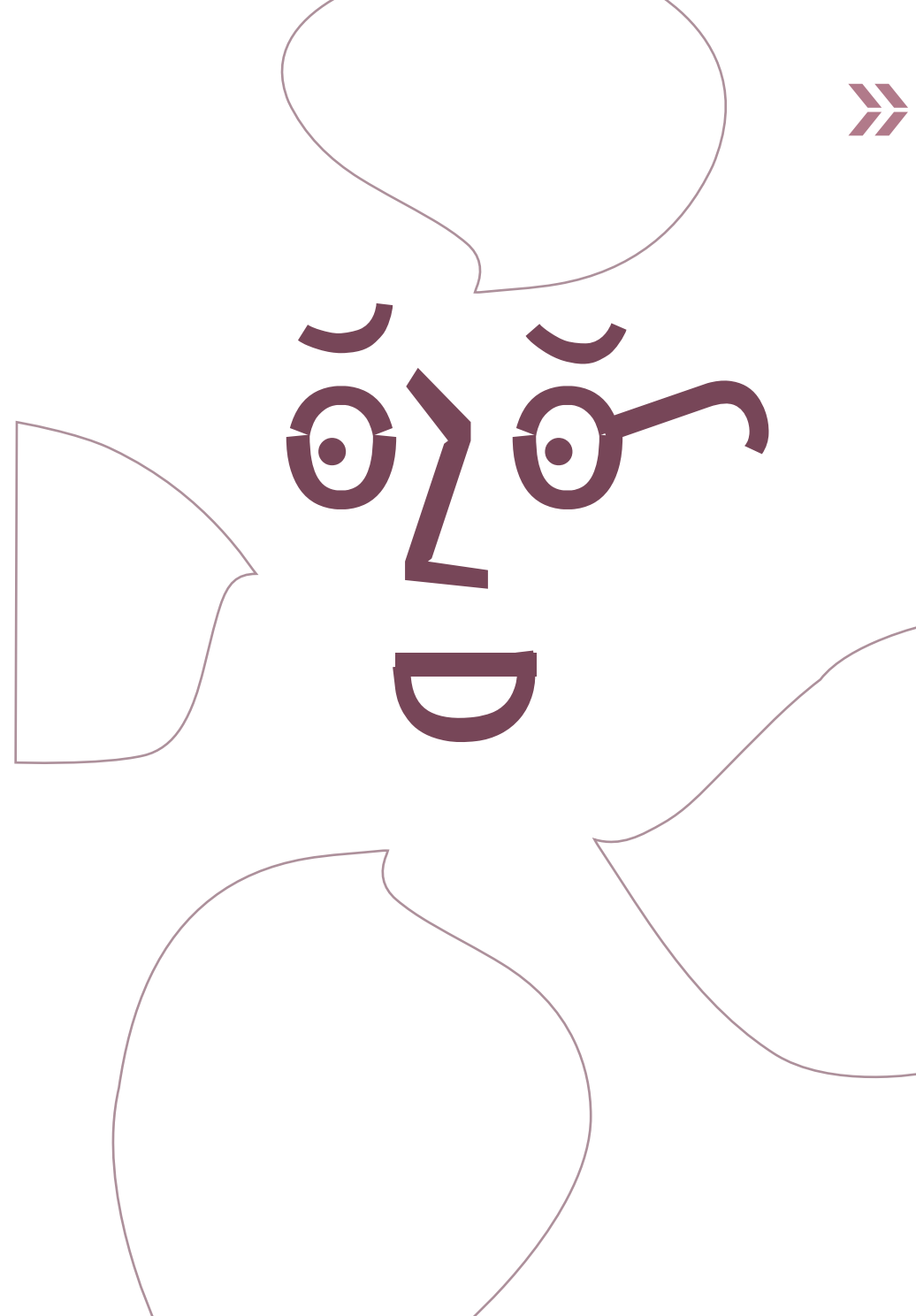
Wydaje się więc, że chcąc zwiększyć zainteresowanie młodych dorosłych emerytalnymi instrumentami finansowymi trzeba wpłynąć na ich postrzeganie. Najważniejszym wyzwaniem jest odbudowanie wśród Polaków poczucia bezpieczeństwa i stabilności systemu emerytalnego i oferowanych emerytalnych instrumentów finansowych.

Z uwagi na niski poziom wiedzy młodych dorosłych w tym obszarze, z jednej strony warto starać się ją pogłębiać, z drugiej zaś rozważyć zmianę komunikacji instrumentów finansowych tak, by miały szansę być postrzegane jako proste, a ich zasady jako przejrzyste i zrozumiałe.

Rok 2024 został decyzją Senatu Rzeczypospolitej Polskiej ogłoszony Rokiem Edukacji Ekonomicznej (więcej na stronie: www.ree2024.pl). To szczególna okazja by zastanowić się nad zachowaniami finansowymi i postawami wobec oszczędzania długoterminowego młodych dorosłych i nad tym jak można poprawić aktualny stan rzeczy. Opisywane wyniki otrzymano w badaniu będącym odpowiedzią na ten szczególny kontekst, realizowanym w ramach inicjatyw Roku Edukacji Ekonomicznej.

dr hab. Katarzyna Sekścińska

„Badanie świadomości emerytalnej i postaw wobec systemu emerytalnego Polaków do 30 roku życia – edycja 2024” na zlecenie Izby Gospodarczej Towarzystw Emerytalnych przeprowadziła **dr hab. Katarzyna Sekścińska** na Ogólnopolskim Panelu badawczym Ariadna. Badanie zrealizowano w terminie: 06.05.2024–20.05.2024 r., w metodologii CAWI na próbie 1007 dorosłych Polaków w wieku 18-30 lat (średnia 25 lat), próba reprezentatywna ogólnopolska, 49,2% próby stanowiły kobiety, 50,3% mężczyźni oraz 0,5% osoby nie identyfikujące się z żadną płcią.

Izba Gospodarcza

Towarzystw Emerytalnych to założona w 1999 roku organizacja samorządu gospodarczego reprezentująca branżę Powszechnych Towarzystw Emerytalnych, instytucji zarządzających Otwartymi Funduszami Emerytalnymi oraz Dobrowolnymi Funduszami Emerytalnymi. Izba zrzesza 7 towarzystw reprezentujących interesy około 14,5 mln swoich klientów. Członkowie Izby zarządzają aktywami o wartości ponad 200 mld złotych, które inwestują głównie w polską gospodarkę. IGTE prowadzi działania wspierające tworzenie legislacji sprzyjającej efektywnemu systemowi emerytalnemu, rozwija wiedzę ekspercką w zakresie zabezpieczenia emerytalnego i rynku kapitałowego, buduje relacje z interesariuszami, przekazuje wyniki swoich prac opinii społecznej oraz podejmuje inicjatywy edukacyjne.

1999
rok założenia

7
towarzystw

ok. 14,5 mln
klientów

ponad
200 mld zł
aktywów